

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr.
(postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden».
Nämnden sammanträder vanligen
första och tredje helgfria onsdagen i varje
månad kl. 15.*

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 73) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhåfts av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jäm- väl brandväsendet, vilket förut sorterades under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utses årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret som står under chefskap av gatudirektören och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga nämnda förvaltningschefer närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads gatunämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 30 juni 1922 och 29 maj 1925.

Stat år 1930. Utgifter: 22,360,171 kr. (därav att täckas med lånemedel 840,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1929 beviljat låne- medelsanslag 100,000 kr.); inkomster: 4,241,671 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads- huset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13, 15—14.

Vice ordförande.

Pehrsson, J. P., f. d. förtroendeman, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Berndtson, C. F., verkställare.

Engman, V. D., förman.

*Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.

*Mossberg, K. W. R., civilingenjör, stadsfullm.

*Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

*Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.

*Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

Andersson, Carl A., kassör.

Karlsson, G. V., stationsbiträde, stadsfullm.

*Svensson, G. A., byggmästare, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se nedan).

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna hrr Berndtson, Engman och P. G. Persson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Knut Anderson, Carl Andersson och Karlsson i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Magnusson och Mossberg i första hand av suppleanterna hrr Forssberg, Brunzell och Svensson i nu nämnd ordning.

GN.

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även som uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltningsärenden.

Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.

Larsson, Y. G. R.; Mossberg, K. W. R.; Persson, P. G.

Delegerade för upphandlingsfrågor.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.

Delegerade för utredning ang. ändrad organisation av gatukontoret.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.; Pehrsson, J. P.

Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års räkenskaper och förvaltning).

Bengtsson, A., kassör.

Dahl, J. A., smed.

Granqvist, A. M., tf. domänkamrerare, stadsfullm. *Suppleanter:*

Ericson, T., grosshandlare.

Stålbärj, K. W., ombudsman.

Gatunämndens expedition.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr. (postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—15.

Stat år 1930: Utgifter: 26,414 kr.

Sekreterare

(6,000 kr.).

Karlsson, E. A.; t. »gatunämnden» och N. (20) 27 58; träffas i regel 10—11.

Kontorsskrivare och registrator (11).

Tunell, Signe E. M.

Stockholms stads gatukontor.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset) (postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden». (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för utbildning av stadens då befintliga byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelningar underställdes år 1883 drätselnämndens andra avdelning. I samband

med den kommunala omorganisationen år 1920 utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamnavdelningen samt vattenledningsverket och de återstående avdelningarna, gatuavdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrådsavdelningen överfördes till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor, varvid kontoret ställdes under ledning av en tillförordnad gatudirektör. Denna befattning uppfördes fr. o. m. den 1 okt. 1928 på ordinarie stat. Antalet av gatukontorets avdelningar reducerades sedermera dels genom sammanslagning av gatu- och avloppsavdelningarna år 1924, dels och genom indragning av förrådsavdelningen år 1926.

Renhållningsverket, som jämväl år 1920 överflyttades från drätselnämndens andra avdelning till gatunämnden, ställdes fr. o. m. den 1 juli 1922 under tf. gatudirektörens ledning. År 1926 sammanfördes renhållningsverkets och gatukontorets räkenskapsgöromål till en för båda verken gemensam expedition och räkenskapsavdelning. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 har renhållningsverket i sin helhet inordnats som en avdelning av gatukontoret.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägenheter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Chef för gatukontoret är gatudirektören. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

Instruktion. Instruktion för [byggnads-]kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1930. Utgifter: 20,348,717 kr. (däruv att täckas med länamedel 840,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1929 beviljat länamedelsanslag 100,000 kr.); inkomster: 4,049,893 kr.

Gatudirektör (29).

Sundblad, N. K. (förordn. t. o. m. ^{30/9} 1933); t. »gatunämnden» och (1) 145 08; möttags-tid: 10—11.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan; expeditionstid: 10—14,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—14.

Stat år 1930. Utgifter: 696,900 kr.; inkomster: 750 kr.

Expeditionen.

Expeditionen, som förestås av gatudirektören, handhaver in- och utgående skriftväxling samt arkiv och bibliotek, varjämte såväl gatunämndens som expeditionens registratur föras hos registratören.

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Ingenjör

(8,640 kr.).

Fröman, N. O.

Registrator (17).

Olbers, G. E.

Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

Två telefonister (2,520—2,160 kr.), en vaktmästare (6).

Befattningshavare överförd till indragningsstat

(enligt stadsfullmäts beslut ²¹/₅ 1926).

Warnecke, F. W. F., förrådsförvaltare (19).

Räkenskapsavdelningen.*Kamrerare (21).*

Odhnér, G. V.

Bokhållare.

Runnqvist, H. J. F. (18); Lind, A. E., tjl. (se sid. 24), *tjff.* Ekhult, T. R. J:son (se nedan), Hydrom, T. H., tjl. (se sid. 22), *tjff.* Björkman, A. B. (se nedan), Johansson, A. E., tjl. (se sid. 22), Seilitz, G. E., Nylen, A. G., Almström, K. H., Neuendorff, H. G. (17); Björkman, A. B., tjl. (se ovan), Hedman, T. E., Curth, K. E. E:son, Zetterlund, C. E., Ekhult, T. R. J:son, tjl. (se ovan), *tjff.* Ihrman, L., Jonsson, Märta (13).

Kontorsskrivare och kassör (11).

Medin, Anna M.

Kontorsskrivare (11).

Berglund, f. Blomquist, Sigrid A.; Schöldström, H. M. (Greta).

Sex kontorsskrivare (7), två kontorsbiträden (5), ett skrivbiträde (4), fyra extra kontorsbiträden (2,580 kr.), en vaktmästare (6), en extra vaktmästare (3,060 kr.).

Gatu- och avloppsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan; expeditionstid: 9—12, 12,30—16,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—12, 12,30—14,30.

I äldre tider ålåg det fastighetsägarna att var och en framför sin tomt förse gatan med beläggning. Uppsikten över »gator och gränders stenläggning och jämmande» påvilade enligt en kungl. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnads- och ämbetskollegium, vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en »gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbetena». År 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätselnämndens tredje avdelning (jfr sid. 73).

Den första underjordiska avloppsledningen anlades år 1864, och år 1868 påbörjades utbyggnandet av stadens avloppsnät i huvudsaklig överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige två år tidigare framlagt förslag.

Fr. o. m. år 1875 hava stadens gatu- och avloppsarbeten utförts av en särskild avdelning under gatu-(byggnads-)kontoret, gatu- och avloppsavdelningen (under åren 1918—1924 uppdelad på två avdelningar).

Gatu- och avloppsavdelningen bygger och underhåller dels stadens gator och vägar, torg och andra allmänna platser (med undantag av hamnområden, parker och planteringar) jämte därtill hörande beläggning, viadukter, trappor m. m., dels stadens ledningstunnlar och avloppsledningar. För stadens bekvämlighetsinrättningar utföras ny- och ombyggnader av gatu- och avloppsavdelningen, medan underhåll och drift handhaves av renhållningsverket på gatu- och avloppsavdelningens bekostnad. Avdelningen underhåller vidare stadens statyer, vattenkonster m. m. och gatanordningar samt handlägger vissa frågor rörande belysning av gator och allmänna platser (jfr sid. 252), broar över vattendrag (jfr sid. 257), samtliga andra gatuleduingar, gatutrafiken m. m.

Under gatu- och avloppsavdelningen sortera numera stadens stenhuggerier, grustag och sjötransporter ävensom vissa inventarie- och materialförråd samt en smidesverkstad, vilka förut voro förlagda under den år 1926 indragna förrådsavdelningen. Stadens stenhuggerier äro belägna vid Stenhamra å Svartsjölandet samt vid Vätöberg i Norrtäljeskärgården.

Stat år 1930. Utgifter: 13,720,773 kr. (därav att täckas med länmedel 840,000 kr.;

GN. dessutom inom linjen fört, år 1929 beviljat låne- medelsanslag 100,000 kr.); inkomster: 1,685,533 kr. (däruv stadens andel i automobilskattemedel 1,300,000 kr.).

Överingenjör (26).

Berger, E. J. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1934).

Överingenjörssassistent

(10,500 kr.).

Ekwall, P. G., förste ingenjör (se nedan).

Byråingenjör (19).

Lidvall, N. A. F., tjl. (se nedan), *tj. Allstrin, J. E.*

Ett *kontorsbiträde* (5), två *extra kontorsbiträden* (2,820—2,100 kr.), en *vaktmästare* (6).

Konstruktionsbyrån.

Förste ingenjör (23).

Ekwall, P. G., tjl. (se ovan), *tj. Lidvall N. A. F.* (se ovan).

Ingenjörer.

BJurelius, W. E. (20); **Lundvik, K. F.**, **Ingwall, A. T.**, **Brolin, S. J. F.** (18); **Bergström, A. A.**, föreståndare för kartbyrån (16); **Gyldenstein, K. H. G.** (6,900 kr.); **Kempe, E. H.**, **Wahlenberg, G. O.**, stadsfullm. (6,300 kr.); af **Klercker, C. H. N.**, **Brosenius, K. H.** (5,100 kr.); **Kumlien, C. G. V.**, **Brundin, G. M.**, **Lagerberg, P. O.**, **Zachrisson, G. Y.** (4,500 kr.).

Konstruktör (16).

Eriksson, C. E., tjl. (se nedan).

Tre *ritare* (14), åtta *extra ritare* (5,100—2,400 kr.), fyra *ritbiträden* (7), fyra *extra ritbiträden* (2,280—2,100 kr.).

Arbetsdistrikten.

(Betr. arbetsdistriktens omfattning se även kalenderns statistiska avdelning.)

Distriktsingenjörer (20).

af **Klercker, K. A.** (distr. I: Östermalm, Djurgården, delar av Norrmalm och Vasastaden samt Staden mellan broarna; **Bergman, C. G.** (distr. II: delar av Norrmalm och Vasastaden samt Kungsholmen och Stora och Lilla Essingen); **Wibeck, N. G.** (tjänstgör t. v. som arbetschef i distr. II A: Bromma, med undantag av Stora och Lilla Essingen), *tj. Pehrson, K. C. P.* (se nedan) (distr. III: Södermalm, med undantag för området mellan Ringvägen och Eriksdalslunden, ävensom delar av västra Brännkyrka och nordöstra delen av det nyinkorporerade Hammarbyområdet); **Andersson, C. J.**, extra distriktsingenjör

(se nedan) (prov. distr., III A: området mellan Ringvägen och Eriksdalslunden); **Lindahl, J. O. E.** (distr. IV: Brännkyrka med undantag av till distrikt III hörande delar samt därjämte sydvästra delen av det nyinkorporerade Hammarbyområdet).

Ingenjörer.

Andersson, C. J. (se ovan), **Pehrson, K. C. P.** (se ovan) (18); **Eriksson, C. E.** (konstruktör) (16) (se ovan och nedan); **Ribbing, S. G. A.** (4,500 kr.).

Två *extra ritare* (4,800 kr.), tre *verkmästare* (15), åtta *verkmästare* (14), två *verkmästare* (12), femton *extra verkmästare* (5,100—4,140 kr.) samt (vid 1930 års början) 1,504 *arbetare*, varav 209 hos entreprenörer.

Stenhuggerier, grustag och sjötransporter.

Biträdande ingenjör.

Stenberg, G. W., *ritare* (14).

En *extra transportmästare* (4,440 kr.), en *verkmästare* (12), en *extra bogserbåtsbefälhavare* (4,440 kr.), två *extra verkmästare* (4,440—4,140 kr.) samt (vid 1930 års början) 172 *arbetare*.

Inventarie- och materialförråden.

Adress och telefon: föreståndaren, Rid-darhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»; *förråden: Gamla Brogatan 53, C.; t. (10) 96 01; Inedal; t. N. (20) 69 07.*

Föreståndare och assistent för inköpsärenden

(6,600 kr.).

Gillberg, E. A.

Förrådsmästare (15).

Karlsson, A. W.

En *extra portvakt* (3,060 kr.) samt (vid 1930 års början) 7 *arbetare*.

Verkstaden.

Adress och telefon: föreståndaren, Rid-darhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»; *verkstaden: Gamla Brogatan 53, C.; t. (10) 96 01.*

Föreståndare.

Eriksson, C. E. (se ovan).

Verkmästare (14).

Bergholm, B. S. G.

Ett *kontorsbiträde* (5) samt (vid 1930 års början) 24 *arbetare*.

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; hissen trafikerar söckendagar (utom lördagar under juni-aug.) 6,30–10, 12–15 och 15,45–17,30; lördagar under juni, juli och augusti 6,30–10, 12–15,30 och 16–17.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätselnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente. Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs trappor, fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1930. Utgifter: 8,000 kr.; inkomster: 5,000 kr.

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; t. S. (4)3 48 15, S. (4)3 64 58.

Växthus: Götgatan 109 A; t. se ovan. Trädskolor: Enskede; t. Enskede 15 72. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9–13, sön- och helldagar 11–16.

Parkavdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och förseende med vattenanordningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda. Avdelningen bidrar även stadens idrottsstyrelse i avseende å skötsel och underhåll av idrotts- och lekplaner, skridskobanor, skid- och källbackar m. m.

Stat år 1930. Utgifter: 1,617,710 kr.; inkomster: 54,110 kr.

Stadsträdgårdsmästare (22).

Hammarberg, L. M. F.; t. S. (4)3 48 15; mottagningstid: 13–14.

Trädgårdstekniker (18).

Johansson, A.

Förste trädgårdsmästare (15).

Johansson, G. F.

En kontorsskrivare (7), sju trädgårdsmästare (14), därav en å övergångsstat som förste trädgårdsmästare (15) (se ovan), en extra trädgårdsmästare (4,440 kr.), en extra verkmästare (4,440 kr.) samt (vid 1930 års början) 247 arbetare (därav 46 hos entreprenörer).

Renhållningsverket.

Avdelningen i Stockholm: Riddarhustorget 8 B (gamla rådhuset) (postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden»; expeditiions-tid: 10–14.30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida för-

fattningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmälå ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenigare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 275). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade av överståthållarämbetet den 31 mars 1892. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösnig av husägarnas omförmålda gaturenhållningskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid

GN. den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket själv, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan i enlighet med finansdep:s brev den 4 oktober 1901 övertog staden även dess gaturenållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, vid under arméförvaltningens vård stående fastigheter, å Skepps- och Kastellholmarna m. m. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna sjärlva. Renhållningsverket handhar även på gatu- och avloppsavdelningens bekostnad underhåll och drift av stadens bekvämlighetsinrättningar (jfr sid. 271).

Renhållningsverket sorterade tidigare under drätselnämndens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatunämnden. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 är verket inordnat under gatukontoret som en särskild avdelning av detta (se ovan). Renhållningsverket består av tvenne avdelningar, en i Stockholm och en vid Lövsta. Såsom arbetsledare vid verket tjänstgöra en inspektör för avdelningen i Stockholm och en föreståndare för avdelningen vid Lövsta.

Författningar. Ordningstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöfver vad ordningstadgan för rikets städer innehåller, öfverståthållaråmbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hålsöfverstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Öfverståthållaråmbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (>renhållningsstadgan>), med ändringar den 15 jan. 1907, 8 nov. 1912 och 5 april 1927. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenållningen den 22 jan. 1898, med ändring den 24 juli 1919. Chefens för finansdep. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Öfverståthållaråmbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturen-

hållningen. Öfverståthållaråmbetets kungörelser angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917, 3 juli och 27 dec. 1918 samt 5 april 1927. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av öfverståthållaråmbetet den 18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätselnämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Öfverståthållaråmbetets kungörelse den 17 maj 1919, ang. förbud mot lumpinsamling ur hussoport. Öfverståthållaråmbetets kungörelse den 12 maj 1926 ang. huvudstadens indelning i bndningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

Stat år 1930. Utgifter: 4,313,334 kr.: inkomster: 2,309,500 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m.: se ovan.

Inspektör (20).

Hellgren, S. A.; mottagningstid: 10—11.

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), Va.; t. (3)8 62 23, N. (20) 86 76; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Björckebaum, O. W.

En kontorsskrivare (11), tre tillsyningsmän (11), en extra tillsyningsman (3,840 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,240 kr.) samt 141 arbetare (vid 1930 års början).

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 31, Va.; t. (3)8 64 22, N. (20) 82 01; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En kontorsskrivare (11), tre tillsyningsmän (11), en extra tillsyningsman (3,540 kr.), en extra verkstadsförmän (4,440 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,240 kr.) samt 149 arbetare (vid 1930 års början).

Renhållningsstationen för Södermalm och Staden mellan broarna.

Åsögatan 88, Sö.; t. S. (4)3 45 43, S. (4)3 38 19; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Nilsson, J. O.

En kontorsskrivare (11), två tillsyningsmän (11), två extra tillsyningsmän (4,140

kr.), en *extra sopstationsförman* (3,720 kr.), en *extra stallförman* (3,240 kr.) samt 176 *arbetare* (vid 1930 års början).

1:a distriktets budningskontor
(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen av Norrmalm jämte Skepps- och Kastellholmarna, begränsat i väster av Drottninggatan och Norrtullsgatan).

Lästmakaregatan 20, C.; t. N. (20 0)9 33; 9—15.

En *budningsbokhållare* (5).

2:a distriktets budningskontor
(för Staden mellan broarna, Kungsholmen och västra delen av Norrmalm, begränsat i öster av Drottninggatan och Norrtullsgatan).

Klara norra kyrkogata 36, C.; t. N. (20 0)9 08; 9—15.

En *budningsbokhållare* (5).

3:e distriktets budningskontor
(för Södermalm).

Åsögatan 86, Sö.; t. S. (4)3 32 47; 9—15.
En *budningsbokhållare* (5).

Dessutom en övertalig *budningsbokhållare* (5).

Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—16.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes, och på vilken anordnades en station för emottagande och utskeppning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Latrin och torvmullspudrett äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Soporna uppläggas till huvudsaklig del medelst remtransportörer vid stranden, varjämte i undantagsfall utskeppning förekommer. Brännbart avfall ut-

nyttjas genom förbränning i sex ugnar till alstrande av kraft och elektriskt ljus för verkets behov. Härvid erhållen ånga och elektrisk energi försäljas även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 281) samt till en del i närheten befintliga förbrukare av elektrisk kraft och belysning. Före förbränningen utplockas ur avfallet säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m. Renhållningsverket använder för utskeppning av latrin, pudrett och sopor en bogserbåt samt 18 öppna och 4 däckade pråmar om tillsammans 1,190 registerton. För pråmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (20).

Forssman, E. Hj.

Bokhållare (15).

Smedin, Hj. I.

En *kontorsskrivare* (9), en *verkmästare* (14), en *extra förman* (3,840 kr.), en *bogserbåtsbefälhavare* (3,840 kr.) samt 105 *arbetare* (vid 1930 års början).

Avloppsledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av enskilda avloppsledningar har gatunämnden till entreprenörer antagit vissa personer och firmor; ingen annan äger befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörnät.

De av gatunämnden antagna avloppsledningsentreprenörerna äro f. n. desamma, som av industriverksstyrelsen antagits till entreprenörer för vattenledningsarbeten (se sid. 242).

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmsskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkären» (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). *Katarina brandstation: Tjärhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 24, C.; Östermalms brandstation: Artillerigatan 69, Ö.; Bromma brandstation: Ulvsundavägen 30, Ulvsunda; Värtans brandstation: Värtahamnen.*

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens, Östermalms och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga

GN. brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehölla stadganden rörande fastighetsägarers skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter att frågan här om stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 dec. 1874 beslöto nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försikring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, att för utryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmstillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjärhovsgatan.

Den gamla brandstadgan för rikets städer av år 1874 har fr. o. m. år 1924 ersatts med en ny, den 15 juni 1923 utfärdad brandstadga, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 19 juli 1924.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsättes av nämnden medelst förordnande tills vidare. Befattningarna som brandman och brandförmän tillsätts av brandchefen medelst förordnande tills vidare. Extra brandman antages av brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, traktvis förbundna med brandstationerna, polisstationerna, högvakten och den tjänstemans bostad, som har närmaste inseende över stadens vattenledning. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandkåren har sin personal fördelad på sju stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöängsprutan S:t Erik och sjömotorsprutan Phoenix. Dessutom finnes utom den egentliga staden ett redskaps-skjul uppfört i Södertörns villastad, varest en brandman är stationerad. Med Sundbybergs stad har avtal träffats om biträde av Sundbybergs brandkår vid eldsvåda inom Mariehälls och Bällsta samhällen.

Huruvida brandkåren må användas till släckning av eldsvåda, som utbrutit utanför stadens område, prövas och avgöres av brandchefen.

Automobilisering av brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar uttrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseende brandsyn av vid brandkåren anställd officer. Där fråga är om rivning av eldstad, äger icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga av stadsfullmäktige utsedda personer (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förut underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se sid. 41.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 8 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas trenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 148.)

Författningar. K. brandstadgan den 15 juni 1923. Brandordning för Stockholm den 19 juli 1924, med ändringar den 12 nov. 1927 och 12 nov. 1929. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916, 2 jan. 1920 och 8 jan. 1930. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden: den 27 dec. 1929 (indelning i sotningstrakter), den 12 nov. 1929 (taxa för sotning) och den 9 febr. 1920 (sotningstaxans giltighet även för stadens icke planlagda område).

Stat år 1930. Utgifter: 1,949,800 kr.; inkomster: 191,778 kr.

Brandchef (26).

Svinhufvud, A. A. S. (förordnad t. o. m. ¹⁸/s 1932); träffas å expeditionen, Malmskillnadsgatan 64, C. (Johannes brandstation): vardagar (utom tisdagar) 13—15; t. »brandkåren».

Vice brandchef (23).

Gyllenhammar, C. A. M.

Förste brandkapten (20).

Selldén, H.

Andre brandkapten (19).

Arve, E. A. M.; **Mohlin**, K. A. T.; **Grill**, C. P. A.; **Ekelund**, K. R.

Telegrafingenjör (20).

Ekman, O. I. H.

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (17).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och redogörare (16).

Bergström, C. S.

Sju *brandmästare* (13), 41 *brandförmän* (10), 187 *brandmän* (8), 28 *extra brandmän* (2,400—1,920 kr.¹) (dessutom 10 extra brandmän under tiden för Stockholmsutställningen 1930); en *extra skräddare* (3,000 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,860 kr.).

Sakkunniga vid brandsyn.

Enligt brandstadgan den 15 juni 1923 äger i stad, där brandsyn förrättas av endast en person, förrättningsmannen icke meddela beslut om rivning av eldstad, innan han hört två sakkunniga personer, vilka jämte två suppleanter för dem årligen skola utses av stadsfullmäktige att vid dylika tillfällen närvara (jfr ovan).

Sakkunniga.

Feyerabend, O. D., förtroendeman; **Sjösteen**, B. F. O., byggnadsinspektör.

Suppleanter: **Sundström**, K. V., byggnadsinspektör; **Landewall**, G. E., byggnadsinspektör.

¹) Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset, C., andra helgfria tisdagen i varje månad kl. 15,30.

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbeta förslag till ett stadens slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enskede. Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthussträng nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar och platser för torghandel, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröfnödenheter samt vidare att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas er-

forderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser ej må upplåtas förr, än överståhållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Styrelsen utses årligen inom sig en vice ordförande. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en för saluhallarna. (F. n. upptager stadens lönestat en gemensam direktör för båda uppdragen.) Direktörerna (direktören) samt förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1930. Utgifter: 1,490,100 kr.; inkomster: 1,422,300 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13, 15—14.

Vice ordförande.

*Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Johansson, J. I. V., direktör.

Stendahl, O., civilingenjör, stadsfullm.

*Thorbjörnsson, G. A., charkuteriarbetare.

Suppleanter.¹⁾

- *Eriksson, f. Johansson, Elsa D., fru.
Ljung, A. J. H., metallarbetare.
*Björkman, J. W., direktör, stadsfullm.
Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör, stadsfullm.

Sekreterare

(1,800 kr.).

Karlsson, E. A. (se sid. 270).

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1929 års räkenskaper och förvaltning).

- Falk, H. A., handlande.
Lennholm, f. Ahlstedt, E. Maria, fru.
Tinggren, G. A., tillsyningsman (vice värd).

Suppleanter:

- Björklund, Karin M. E., fröken.
Nilsson, O., direktör, stadsfullm.

Huvudkontoret.

Slakthuset, Enske (postadress: Stockholm 4); t. S. (40) 28 92; expeditionstid:
9,30—15,30 (lördagar 9—13).

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (förordnad t. o. m. ³¹/12 1931);
träffas: vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—13, i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—13. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (20).

Porne, G. E.; träffas vid slakthuset 9—11; t. Enske 2 44.

Kontorsskrivare (11).

Nordwall, Hild A. T.

Slakthuset med tillhörande anstalter.**Slakthuset med kreatursmarknad.**

Enske (postadress: Stockholm 4). Expeditionstid å kontoret 9,30—15,30, lördagar 9—13; slakthallarna hållas öppna 7—14,30; kyl- och fryshusen 6,30—9, 11—12, 13—16,30, lördagar 6,30—9, 11—15;

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna hr Johansson och Thorbjörnsson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna fru Eriksson och hr Ljung i nu nämnd ordning samt ledamoten hr Stendahl i första hand av suppleanterna hr Björkman och fru Nyblom i nu nämnd ordning.

övriga lokaler 6,30—17, lördagar 6,30—14. Tel.: kontoret S. (40) 28 92; resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktnings- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaldt avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enske i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St: Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och offentliggöras (se sid. 283). Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enske) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus, med ändringar den 1 juni 1923. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. in-

Föreståndare (21).

Severin, K. O.

En *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—16.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskungel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten (jfr sid. 275), från vilken även lämnas för driften behövligen elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Saluhallar och salutorg.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. (10) 41 91, (10) 41 92, (10) 41 93, (10) 41 97; expeditionstid: 9—15.

Stat år 1930. Utgifter: 482,600 kr.; inkomster: 624,600 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—13.

Kamrerare (20).

Porne, G. E. (se vidare under huvudkontoret).

Inspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Biträdande inspektör (16).

Zetterqvist, O.; träffas säkrast 10,30—11,30.

En *extra kontorsskrivare* (3,480 kr.).

köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaftenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 145). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppsklakat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes rektangulär stämpel med St Eriks bild.

Verksamheten har sedan år 1912 varit förlagd till tvänne köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. I samband med överflyttandet av fraktgodsrörelsen från norra station till Norrtulls station inrättades år 1924 en ny köttbesiktningsbyrå vid sistnämnda station.

Instruktioner m. m. Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1930. Utgifter: 203,000 kr.; inkomster: 184,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; t. (10) 98 14, N. (2) 2 18 44; expeditionstid: 7—15,30 (torsdagar 7—16, lördagar 7—12,30).

Föreståndare (21).

Dallmer, Hj. W. A.

Besiktningsveterinär (19).

Thorsell, J. G.

Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

En *hållmästare* (8) (vakant), en *första mikroskopist* (3,180 kr.), en *mikroskopist* (4).

Norrtullsbyrån.

Adress: statens järnvägars magasin för ankommande gods, Solnavägen; t. (3) 8 06 76, (3) 8 06 77; expeditionstid: 7—13 (lördagar 7—12,30).

Besiktningsveterinär (19).

Kempe, E. H.

En *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; t. S. (4) 156 56, S. (4) 3 13 83; expeditionstid: 8—14 (lördagar 8—12,30).

SIS. Auktionsförrättare (11).

Andersson, S. W.

Ett kassabiträde (1,200 kr.).

Hallmästare (11).

Ernhoff, P. M.

Maskiningenjör.

Ågren, G. R. (se vidare under slakthuset).

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; t. (10) 41 92; central-saluhallen hålles öppen 8—19; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller förvaringskällare för olika slag av livsmedel ävensom kylrum och frysrum med tillhörande maskineri samt lokal för livsmedelsauktioners hållande. Bottenvåningen upptages av fasta, inredda salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor. Dessutom finnes till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditionlokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912, med ändr. den 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 2 nov. 1917, med ändr. den 14 sept. 1920.

Maskinist (14).

Nilsson, C. H.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; t. (10) 7104, (10) 7105, (10) 7106, (10) 97 57; hallen hålles öppen 6,30—15.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

För att biträda varuägare vid försäljning av livsmedel av nämnda slag finnes en inom hallen verksam kommissionär.

Då på grund av den starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i det närbelägna kv. Tjärbrännaren ett fiskförsäljningsskjul.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910, med ändr. den 30 juli 1911, 22 dec. 1914 och 15 maj 1926.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar.

Saluhallarna hållas i regel öppna för allmänheten alla vardagar 8—19.

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

› › Köttorget › 32 › ›

› › Munkbron › 21 › ›

Östermalms saluhall › 106 › ›

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöto stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och därjämte bemyndigades styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. saggadag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt å Odentorget, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande gäller, att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 7—18 samt under den övriga delen av året kl. 7—16. Å Hötorget får dock under tiden 1 maj—31 oktober avlastning av till försäljning å torget avsedda varor äga rum från kl. 6. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller i likhet med vad som är stadgat för handel i bod, att handel får äga rum kl. 8—19.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, och Odentorget;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget och
Munkbron,

samtliga avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter, blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan, och

Södra Bantorget, västra delen,
för försäljning av spannmål, hö och halm.

Författningar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920, 9 jan. 1922, 8 april 1927 och 7 dec. 1928. Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 6 aug. 1918.

Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sättas och offentliggöres noteringar varje vecka å levande kreatur av en särskild kommission. Ledamöter i denna hava utsetts av slakthus- och saluhallsstyrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom

olika branscher samt av Stockholms läns och stads hushållningssällskap.

Enligt beslut av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 2 nov. 1928 har därjämte år 1929 för daglig prissättning å färsk strömming tillsetts en kommission, bestående av representanter för slakthus- och saluhallsstyrelsen, Stockholms läns och stads hushållningssällskap och Stockholms fiskhandlareförening.

För levande kreatur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Eriksson**, A. J., kommissionär, slakthuset; **Karlsson**, J. W., direktör; **Mellin**, A. H., inspektör (hushållningssällskapets representant).

För färsk strömming.

Larsson, Yngve G. R., borgarråd (utsedd av slakthus- och saluhallsstyrelsen); **Ekman**, T. T., fiskeriintendent (utsedd av hushållningssällskapet); **Pettersson**, E. H., handlande (utsedd av fiskhandlareföreningen).

Suppleanter: **Sandeborg**, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, **Petsæus**, M. P., inspektör (utsedda av slakthus- och saluhallsstyrelsen); **Martin**, K. A., disponent (utsedd av hushållningssällskapet); **Ekdahl**, f. Hoffman, Alma E. E., fru (utsedd av fiskhandlareföreningen).

SIS.

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 B (postadress: Stockholm 2; postgirokonto nr 546); t. N. (2)3 28 10. Sessionstid: i regel första tisdagen i varje månad.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravingar inom städerna åstadkom en framtällning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärlidigt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begärn bifölls 1815; dock kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen» (ifrågasvarande område benämnes numera »Sandsborgskyrkogården»). Denna begravningsplats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (benämnd »Skogskyrkogården») invigdes år 1920. År 1928 utökades skogskyrkogården med c:a 11.50 har av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Å norra begravningsplatsen finnas två gravkapell (förutom två å resp. katolska och mosaikförsamlingarnas begravningsplatser befintliga) och å södra begravningsplatsen tre, ett (Sandsborgskapellet) å Sandsborgskyrkogården och två (Skogskapellet och Uppståndelsekapellet) å Skogskyrkogården. Till främjande av eld-

begängelsen som begravningsform skall jämlikt av stadsfullmäktige år 1929 fattat beslut inom Sandsborgskapellet anordnas ett krematorium. (Å norra begravningsplatsen finnes sedan år 1909 ett svenska eldbegängelseföreningen tillhörigt krematorium med jordfästningskapell och kolumbarium.)

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatsers förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektorerna utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framtällning från stadsfullmäktige den 15 okt. 1923 har genom kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgå en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphäves förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924.

Enligt den av kungl. maj:t den 23 maj 1924 fastställda instruktionen för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd* består nämnden av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av Stockholms stads konsistorium samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av konsistorium, tillsättes i enahanda ordning suppleant; för övriga ledamöter väljas fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Nämndens kamrerare äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att hand-

hava förvaltningen av de staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hörer, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav antages av stadsfullmäktige för att härefter i därom stadgad ordning prövas av vederbörande ämbetsmyndighet. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola av stadsfullmäktige bestämmas.

Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av tre revisorer, vilka jämte två suppleanter utses av stadsfullmäktige.

Författningar. K. förordning om vården av vissa kyrkogårdar i Stockholm den 16 maj 1924. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av kungl. majt den 23 maj 1924. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställde sysslomannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser, utgivna av kyrkogårdsnämnden i januari 1928. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser den 19 dec. 1924, omfattande av kyrkogårdsnämnden samma dag och av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918 fastställda avgifter. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 3 jan. 1927.

Stat år 1930. Utgifter: 1,623,620 kr.; inkomster: 1,319,550 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads-
huset»; träffas i stadshuset alla vardagar,
utom onsdagar, 13, 15—14.

Vice ordförande.

***Lind, G. H.**, trädgårdsdirektör.

Övriga ledamöter.

***Andræ, S. E. J.**, kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

***Loffman, A. M.**, kyrkogårdsarbetare.

Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

***Lindgren, J.**, kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

***Ericson, C. W.**, redaktör.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamoten hr Elméus vid förfall

***Milles, E. J. A. V.**, arkitekt.

Granqvist, A. M., tf. domänkamrerare, stadsfullm.

Sundkvist, f. Wasteson, Dagny J. V., fru, stadsfullm.

Wermelin, E. O., skräddare.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Karlsson, E. A. (se sid. 270).

Nämndens delegerade för begravningsplatsernas utbyggande.

Elméus, C. K. J., **Larsson, Y. G. R.**, ordf.;

Lind, G. H.; **Pålsson, E. A. V.**

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1929 års räkenskaper och förvaltning).

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Löfgren, A., sekreterare.

Piehl, C. G. F., direktör.

Suppleanter:

Andersson, B. T. A., direktör.

Ståhlberg, M. E. (Lisa), fröken.

Kyrkogårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 B (postadress: Stockholm 2; postgirokonton nr 546); t. N. (2) 3 28 10; expeditionstid: helgfria dagar 10—14, under april även 16—18.

Stat år 1930. Utgifter: 127,580 kr.; inkomster: 2,500 kr.

Kamrerare (21).

Hellström, K. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 13—14.

Inspektör (19).

Vakant.

Bokhållare (17).

Ramgren, E. G.

Bokhållare och kassakontrollant (15).

Dahlholm, D. E. E.

i första hand ersättas av suppleanterna hrr Ericson, Milles och Granqvist i nu nämnd ordning samt ledamöterna fru Johansson-Visborg, hrr Loffman och Pålsson i första hand av suppleanterna fru Sundkvist och hr Wermelin i nu nämnd ordning.

KN.

Kassör
(3,420 kr.).

Whitlock, Irma E.

Extra ingenjör
(4,500 kr.).

Lund, C. H.

*Arkitekt för granskning av grav-
vårdsritningar m. m.*
(3,900 kr.).

Markelius, S. G.; Stora Nygatan 2 A, St.;
träffas helgfria tisdagar 17,30—19 och fre-
dagar 10—11,30 samt under tiden april—
juni även helgfria måndagar, onsdagar och
torsdagar 10—11,30.

En kontorsskrivare (7), ett kontorsbi-
tråde (5), en vaktmästare (6).

Stockholms stads norra begravnings- plats.

*Utanför Norrtull; t. N. (200) 5 88;
expeditionstid: helgfria dagar 10—17.*

*Stat år 1930. Utgifter: 705,950 kr.; in-
komster: 836,420 kr.*

Trädgårdsmästare (15).

Joëlsson, J. G.

En ritare och kontorsskrivare (12), en
dödgrävarförman (12), fyra gravskötarför-
män (12), ett extra kontorsbiträde (timav-
löning).

Dessutom arbetare (vintern 51, sommaren
108) och arbeterskor (vintern 3, sommaren
196).

Stockholms stads södra begravnings- plats.

*Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14; ex-
peditionstid: helgfria dagar 10—17.*

*Stat år 1930. Utgifter: 790,090 kr.; in-
komster: 480,630 kr.*

En förman (12), två extra förmän (4,140
—3,240 kr.), en extra kontorsskrivare (3,420
kr.), ett extra kontorsbiträde (timavlöning).

Dessutom arbetare (vintern 45, sommaren 58)
och arbeterskor (vintern 4, sommaren 150).

Övriga till administrativa roteln hörande institutioner.

Stockholms stads flyghamnsstyrelse.

Stadshuset, C.; t. »stadshuset».

Då det med hänsyn till lufttrafikens utveckling befunnits önskvärt, att inom stadens förvaltning inrättades ett särskilt organ med uppgift att företräda stadens intressen i avseende å lufttrafiken, beslöt stadsfullmäktige den 21 maj 1928 att uppdraga åt en särskild myndighet, benämnd Stockholms stads flyghamnsstyrelse att tills vidare handhava förvaltningen av stadens flyghamn och andra flygplatser, som kunna komma att anordnas, ävensom handlägga övriga trafikflygningens rörande frågor.

Flyghamnsstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda ledamöter, av vilka minst en tillika bör vara ledamot av hamnstyrelsen. Styrelsen är tills vidare att betrakta som en provisorisk organisationsform och intar ej samma ställning som de i kommunalförordningen omnämnda förvaltningsstyrelserna.

Å flyghamnsstyrelsen ankommande ärenden skola enligt stadskollegiets beslut handläggas å den rotel, som handhar trafikfrågor i allmänhet, d. v. s. administrativa (6:e) roteln. För verksamheten erforderliga anslag uppföras emellertid tills vidare å hamnstyrelsens stat (under särskild statrubrik).

Flyghamnsstyrelsen har övertagit förvaltningen av stadens flyghamn vid Lindarängen (se nedan).

Med hänsyn till behovet för lufttrafiken att äga tillgång jämväl till en lantflygplats i huvudstaden beslöt stadsfullmäktige den 28 jan. 1929 att reservera ett område i Bromma (mellan Bromma kyrka, Mariehäll och Ulvsunda industriområde) såsom plats för blivande lantflygplats för Stockholm. Vissa arbeten för fältets dränering och planering m. m. hava igångsatts. Såsom provisorisk lantflygplats för civilflygningen (den reguljära lufttrafiken på Stockholm ombesörjes av sjöflygplan) har hittills tjänstgjort flygvapnets flygfält vid Barkarby i Järfälla socken.

Stat år 1930. Se nedan under flyghamnen.

Flyghamnsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

Vice ordförande.

Örne, A. E., generalpostdirektör.

Övriga ledamöter.

Andersson, E. V., förrådsmästare, stadsfullm.

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Cruse, C. S., förtroendeman, stadsfullm.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s l:ce vice ordf.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se sid. 270).

Flyghamnen.

Lindarängen, Värtan; t. (6)7 40 94.

Efter framställning från kungl. svenska aeroklubben beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1923 att inlösa en å 1921 av svenska lufttrafikaktiebolaget utförd flyghamnsanläggning å av staden upplåten mark vid Lindarängen. Då på grund av trafikflygningens växande omfattning behov uppkom av bekvämare och större stations- och landningsanordningar vid flyghamnen, beviljade stadsfullmäktige år 1925 medel dels till uppförande av en administrationsbyggnad m. m., dels till flyghamnens inhägnande, uppmuddring och förseende med nya landningsbryggor.

F. n. pågå vid flyghamnen arbeten med uppförande av en ny, större hangar. Kostnaderna för denna, som beräknas bliva färdig att tagas i bruk innevarande år, bestridas till hälften av staden och till hälften av staten.

Flyghamnens förvaltning handhades under åren 1926 och 1927 enligt avtal med fastighetsnämnden av kungl. svenska aeroklubben.

FllhS. Sedan nämnda avtal med år 1927 utlöpt, handhades flyghamnens förvaltning under förra delen av år 1928 provisoriskt av fastighetsnämndens hyresdelegerade, varefter den nyinrättade flyghamnsstyrelsen övertog förvaltningen. För flyghamnen erforderliga anslag skola dock tills vidare uppföras å hamnstyrelsens stat, varjämte enligt stadskollegiets direktiv hamnstyrelsens tekniska och kamerala organ skola ombesörja motsvarande göromål för flyghamnens räkning. I enlighet härmed har hamnstyrelsen medgivit flyghamnsstyrelsen att anlita hamndirektörens biträde för ledningen av flyghamnens förvaltning och drift. För den närmaste ledningen och övervakandet av hamnens drift finnes därjämte en av flyghamnsstyrelsen anställd flyghamnschef.

Vid flyghamnen finnes en med bidrag från stadens anslag till meteorologiska stationer (se sid. 333) anordnad meteorologisk station, från vilken för luftfarten avsedda väderleksrapporter utsändas. Stationen förestås av en med statsmedel avlönad meteorolog.

En vid flyghamnen inrättad radiostation har år 1928 övertagits av staden.

Reguljär flygtrafik till och från flyghamnen uppehålls f. n. under en stor del av året å tre linjer, Stockholm—Åbo, Stockholm—Hälsingfors samt Stockholm—Kalmar med förgreningar till Danzig, Stettin och Travemünde.

Författningar. Kungl. maj:ts resolution den 12 mars 1926 med godkännande av visst område vid Lindarängen i Stockholm såsom flygplats till allmänt bruk. Taxa å avgifter vid Stockholms flyghamn, fastställd av kungl. maj:t den 3 dec. 1926.

Stat år 1930: Utgifter: 78,200 kr. (dessutom inom linjen fört, år 1929 beviljat låne-medelsanslag 244,000 kr.); inkomster: 24,700 kr.

Flyghamnschef.

von Hofsten, G. H. E., direktör; t. (6)7 40 94; träffas i regel 10—12.

Meteorolog.

Schaefer, O. W.; t. (6)7 40 99.

En radiotelegrafist, en vaktman.

Viktigare kommunala kommittéer och delegationer, tillsatta av stadsfullmäktige eller stadskollegiet.

(I fråga om sådana av stadsfullmäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och delegationer, vilkas uppdrag avse mera kortvariga utredningar eller beredning av vissa löpande ärenden, hänvisas till »Berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning».)

(*Beträffande viktigare kommittéer och delegationer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.*)

Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 64).

Utskärningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 65).

Stockholms arbetslöshetskommitté.

Se under socialroteln (sid. 179).

Fattigvårdskommittén.

(*Kommitté för utredning ang. omorganisation av Stockholms fattigvård m. m.*)

Vid sammanträde den 20 jan. 1921 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av sju personer med uppdrag att, i anslutning till närmare angivna grunder, utreda frågan om den vidare utvecklingen av Stockholms fattigvård med särskild hänsyn till den nyare lagstiftningen å fattigvårdens och angränsande områden, samt att framlägga de förslag, vartill utredningen i fråga kunde föranleda.

Kommittén avgav den 5 nov. 1923 ett första betänkande med förslag till omläggning av anstaltsvården för äldre behövande (Bih. nr 63 för 1923). Detta förslag godkändes i princip av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 (jfr sid. 160). I samråd med delegerade för barnavårdsnämnden, hälsovårdsnämnden och pensionsnämnderna avgav kommittén den 15 juni 1925 ett andra betänkande med förslag till grunder för ordnande av samarbete mellan olika sociala förvaltningsmyndigheter (Bih. nr 16 för 1925). Den 25 febr. 1930 avgav kommittén ett tredje betänkande med förslag till omorganisation av den öppna fattigvården samt av den centrala fattigvårdsförvaltningen (Bih. nr 9 för 1930).

Stadskollegiets val av ledamöter i fattigvårdskommittén ägde rum den 20 jan. 1921 (fyllnadsval den 13 nov. 1924 och 29 sept. 1927).

Ledamöter.

Hedenius, P. A. I., professor, överläkare; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Lindbergh, N. E., disponent; Lindhagen, Anna J. J., föreståndare; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Paues, E. W., direktör, stadsfullm.; Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M., sekreterare.

Levnadskostnadsdelegerade.

(*Delegerade för granskning av levnadskostnadsuppgifter för Stockholm.*)

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträknande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Delegerade.

Falk, H. A., handlande; Johansson, K. A. A., direktör; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru.

Revisionskommittén.

(*Kommitté för utredning angående ändrad organisation av stadens revisionsväsen.*)

Den 31 maj 1923 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av fem personer med uppdrag att verkställa utredning om behovet av reformering av Stockholms kommunala revisionsväsen. Kommittén avgav sitt betänkande den 18 dec. 1924 (Bih. nr 72 för 1924). Efter granskning av kommitténs förslag beslöt stadskollegiet den 8 okt. 1925 att återremittera det samma till kommittén. Kommittén avgav den 12 sept. 1927 förnyat utlåtande i ärendet till

Kommitteer. stadskollegiet. Ärendet är f. n. föremål för ytterligare utredning inom drätselnämnden. Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 7 juni 1923, 15 okt. 1925 och 10 febr. 1927 (fyllnadsval den 15 okt. 1925).

Ledamöter.

Johansson, K. A. A., direktör; Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s 1:e vice ordf.; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; Larsson, Yngve G. R., borgarråd; Masreliez, G. V., överdirektör, stadsfullm., ordf.; Nilsson, J. P., direktör; Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.; Söderlund, G., borgarråd, stadsfullm.

Spårvägsdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar angående revision av gällande koncession för bolaget m. m.)

I anledning av en den 15 okt. 1923 hos stadsfullmäktige väckt motion angående uppdrag åt stadskollegiet att företaga utredning i fråga om möjligheterna för en fullständig kommunalisering av spårvägsväsendet i Stockholm (M:n nr 52 för 1923) beslöt stadskollegiet den 6 dec. 1923 tillsätta en delegation av tre personer för att upptaga underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar i fråga om revision av gällande koncession för bolaget m. m., med rätt för delegationen att anlita erforderligt biträde.

Styrelsen för ab. Stockholms spårvägar, som förklarat sig villig att upptaga dylika förhandlingar, har för ändamålet utsett tre delegerade.

I samband med ifrågavarande underhandlingar har även den ovannämnda motionen om utredning angående spårvägarnas kommunalisering upptagits till behandling.

Underhandlingarna beräknas slutförda under innevarande år.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 6 dec. 1923 (fyllnadsval den 12 juni 1924 och 15 sept. 1927).

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.; Söderlund, G., borgarråd, stadsfullm.

Av styrelsen för ab. Stockholms spårvägar utsedda delegerade.

Hallberg, I., direktör; Hellgren, A. G., direktör; Wallin, J. A., transportmästare, stadsfullm.

Av stadens delegerade antagen sekreterare.

Berg, J. G., byråingenjör.

Stadshusdelegerade.

(Delegerade för avgivande av förslag m. m. beträffande användning av för stadshusets fortsatta konstnärliga utsmyckning anvisade medel.)

Sedan stadsfullmäktige den 1 april 1925 medgivit fastighetsnämnden att i enlighet med av stadskollegiet föreslagna grunder och efter samråd med kollegiet disponera den behållna inkomsten av stadshusets visning till fortsatt konstnärlig utsmyckning av stadshuset och liknande ändamål, beslöt stadskollegiet den 9 april 1925 att utse fem delegerade, med uppgift att jämte delegerade från fastighetsnämnden förbereda och avgiva förslag till användning av härför tillgängliga medel. Delegerade hava därjämte att till stadskollegiet avgiva yttrande beträffande till stadshuset hembjudna gåvor.

Enligt bestämmelserna för hovintendenten Axel Melanders donation till förmån för stadshuset, vilken av stadsfullmäktige mottogs den 20 juni 1927, hava stadshusdelegerade vidare att besluta om dispositionen av avkastningen av ifrågavarande, för stadshusets prydnade med konstverk avsedda donation. Donationsfonden uppgår f. n. till c:a 400,000 kr.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 9 april 1925 (fyllnadsval den 22 sept. 1927). Fastighetsnämnden utsåg den 17 april 1925 för sin del tvänne delegerade.

Delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s 1:e vice ordf.; Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm.; Larsson, Yngve G. R., borgarråd, Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s ordf., ordf., Östberg, R., professor (utsedda av stadskollegiet); Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm., vice ordf., Åkerlindh, J. G., direktör (utsedda av fastighetsnämnden).

Av delegerade utsedd sekreterare och föredragande.

Nordgren, A. G., ingenjör.

Stadmuseikommittén.

(Kommitté för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum.)

Med anledning av framkomna önskemål, att Stockholm i likhet med flera andra europeiska huvudstäder måtte erhålla ett stadsmuseum, beslöt stadskollegiet den 17 sept. 1925 tillsätta en kommitté av sju personer för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum för huvudstaden. Kommittén äger att för erforderliga specialundersökningar tillkalla sakkunnigt biträde.

Kommittén avgav den 26 nov. 1929 ett betänkande (jfr Utl. nr 94 för 1930), innehållande

förslag rörande organisation m. m. av ett »Stockholms stads museum». Stadsmuseet bör enligt kommittén ha till uppgift att belysa stadens uppkomst och utveckling genom tiderna, invärnarnas liv och levnadsvillkor samt styrelsernas och de kommunala institutionernas utveckling. Museet borde utgöra en forskningscentral för stadens kulturhistoria och uppdelas på tre huvudavdelningar, en historisk-topografisk, en näringshistorisk och en kommunalhistorisk. Som lokal för stadsmuseet föreslog kommittén gamla stads-
huset å Södermalm (Götgatan 1).

Kommitténs verksamhet har i övrigt hittills väsentligen varit inriktad på förberedande inventeringar rörande föremål och handlingar i stadens ägo, som kunna anses lämpade att överföras till ett stadens museum.

Stadsfullmäktige hava den 17 mars 1930 beslutat ställa till kommitténs förfogande ett anslag å 68,000 kr. för utförande av vissa modeller, reliefkartor m. m. samt för inköp av museiföremål.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 17 sept. 1925 (fyllnadsval den 8 maj och 24 okt. 1929).

Ledamöter.

Ahnlund, N. G., professor; Curman, J. S., riksantikvarie; Eggert, G. E., förste ingenjör; Hultman, G. H., överingenjör; Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Lindblom, A. A. F., nordiska museets styresman; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.s ordf.

Av kommittén antagen sekreterare.

Olsson, A. V. M., professor.

Sjukhuskommittén.

(Kommitté för utredning rörande stadens sjukhusbyggnadsfrågor m. m.)

I anledning av skrivelse från 1926 års riksdag beslöt kungl. maj:t den 24 aug. 1926 uppdraga åt en särskild kommission att — med beaktande av i riksdagsskrivelsen angivna synpunkter — verkställa förnyad utredning av frågan om ett nytt kliniskt sjukhus i Stockholm och om nya lokaler för karolinska institutet. Kommissionen skulle äga befogenhet att, därest så visade sig erforderligt, träda i förhandling med av Stockholms stad för ändamålet eventuellt utsedda representanter. I riksdagens direktiv uttalades önskvärdheten av att vid den nya organisationens genomförande ett samarbete med Stockholms stad komme till stånd, varvid dock betydligt förmånligare villkor för statsverket, än vad i k. proposition s. å. föreslagits, ansågs oeftergivliga.

Då, enligt stadskollegiets mening, staden icke syntes komma att vid den fortsatta utredningen av frågan om nytt kliniskt sjukhus i Stockholm beredas den ställning, som den med hänsyn till

sina intressen av en dylik anläggning skäligen borde tillerkännas, beslöt stadskollegiet den 2 sept. 1926 uppdraga åt särskilda kommittéer, till ett antal av fem, att verkställa utredning angående sådan lösning av stadens sjukhusfråga, att behovet av ökat sjukhusutrymme bleve tillgodosett genom nybyggnad eller tillbyggnad av redan befintliga kommunala sjukhus, utan att därvid åtminstone från stadens sida särskilda anordningar behövde vidtagas för den medicinska undervisningens del. Vid denna utredning borde även till särskild prövning upptagas frågan om en revision av mellan staden och karolinska institutet gällande avtal om klinisk undervisning å stadens sjukhus, i syfte att bringa dessa avtal i närmare överensstämmelse med stadens ekonomiska intressen.

Sedan statens sjukhuskommission hemställt, att Stockholms stad måtte utse representanter att förhandla med kommissionen i vissa angivna hänseenden, beslöt stadskollegiet den 9 sept. 1926 att uppdraga åt ovan nämnda kommitté att samråda och förhandla med kommissionen i det förevarande ärendet.

Stadens sjukhuskommitté har bemyndigats att för sitt arbete anlita biträde, förutom av hälsovårdsnämnden, av stadens olika vederbörande myndigheter och av de särskilda experter, som finnas erforderliga.

Efter förhandlingar med av stadens sjukhuskommitté utsedda delegerade ävensom representanter för Stockholms län avgav statens sjukhuskommission den 24 okt. 1928 slutligt förslag rörande uppförande å det av statsmakterna för ändamålet upplåtna s. k. Norrbackaområdet i Solna kommun av ett nytt kliniskt rikssjukhus (det s. k. karolinska sjukhuset) ävensom förslag till huvudgrunder för samarbete mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län i avseende å det nya sjukhusets uppförande och drift. Förslaget förutsattes skola genomföras i i tre etapper. Den första etappen, som beräknades kunna genomföras på åtta år, avsåg sjukhusets uppförande och utbyggnad med 843 (eventuellt 937) platser för en beräknad kostnad av 24,3 (resp. 26,5) milj. kr. Av dessa platser skulle 315 (eventuellt 350) avses för sjuka från Stockholms stad och 110 för sjuka från Stockholms län, mot det att staden, resp. länet, bestred å dessa platser ankommande, på visst sätt beräknade andelar i byggnads- och driftkostnader. Sjukhuskommissionens förslag har med vissa erinringar tillstyrkts av stadsfullmäktige (jfr Utl. nr 2 för 1930). Kungl. proposition i ärendet har avlåtits till 1930 års riksdag.

Stadens sjukhuskommitté är f. n. främst samsatt med utarbetandet av en gemensam plan för det kommunala sjukhusväsendets utveckling under den närmaste framtiden med hänsyn tagen såväl till föreliggande sjukvårdsbehov som till stadens ekonomiska resurser. Härvid har kommittén närmast att utgå från till kommittén remitterade framställningar rörande om- och ny-

Kommittéer. byggnader för vissa stadens sjukhus (främst Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset S:t Erik, Maria sjukhus och södra barnbördshuset).

Val av ledamöter i sjukhuskommittén förrättades av stadskollegiet den 2 sept. 1926 (fyllnadsval den 10 jan. 1929).

Ledamöter.

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; Forssner, J. H., professor, stadsfullm.; Hybbinette, O. S., överläkare; Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s l:e vice ordf.; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.

Av kommittén antagen sekreterare.

Löfquist, T. H. F., e. o. aktuarie.

Delegerade för Mälarens reglering.

(Delegerade för förhandlingar med av staten utsedda delegerade angående åtgärder för Mälarens reglering.)

Kungl. maj:t uppdrog den 29 juni 1926 åt en delegation av tre personer att, på grundval av utav Mälarens regleringskommision den 27 nov. 1925 framlagt förslag rörande Mälarens reglering (jfr kommunalkalendern 1925, sid. 271, och 1926, sid. 280) och under iakttagande av utav kungl. maj:t och 1926 års riksdag gjorda uttalanden, upptaga förhandlingar med intressenter i det tilltänkta regleringsföretaget m. m. samt att till kungl. maj:t inkomma med fullständig plan för regleringsföretaget, åtföljd av erforderliga förbindelser från av företaget berörda städer och andra intressenter ävensom förslag rörande de för företaget åvägbringande erforderliga åtaganden från statens sida. På av ovannämnda delegerade gjord hemställan beslöt stadskollegiet den 2 sept. 1926 utse tre delegerade att såsom stadens representanter träda i förhandlingar med statens delegerade angående stadens deltagande i regleringsföretaget och villkoren därfor.

Sedan stadens delegerade efter förhandlingar förklarat, att det med hänsyn till den för stadens del beräknade nyttan av Mälarens reglering vore uteslutet, att staden skulle vilja till regleringens genomförande lämna ett så stort bidrag (ca 700,000 kr.), som beräknats erforderligt för att en reglering skulle kunna komma till stånd, hava statens delegerade i skrivelse till kungl. maj:t den 31 dec. 1929 lämnat en redogörelse för sin verksamhet. Kungl. maj:t har ännu ej bestämt, hurvida delegerades uppdrag härmed skall anses slutfört.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 2 sept. 1926. (En av stadens delegerade har sedermera avgått; stadskollegiet beslöt den 10 jan. 1929 att icke utse ny delegerad efter honom.)

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; Söderlund, G., borgarråd, stadsfullm.

Av kungl. maj:t utsedda delegerade.

Murray, W., landshövding, ordf.; Alrutz, O. R., advokat; Gärde, A. B., landshövding.

Regionplanedelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med delegerade för Stockholms förorter angående åstadkommande av en regionplan för Stockholm med omgivningar.)

Regionplanedelegerade, rörande vilkas uppdrag och sammansättning hänvisas till 1929 års kommunalkalender, överlämnade — efter förhandlingar med delegerade för Stockholms förorter — med skrivelse till stadskollegiet den 15 juni 1929 vissa förslag, avsedda att reglera ett samarbete mellan staden och förorterna för upprättande av en regionplan för Stockholm med omnejd (se vidare sid. 297). Delegerade hade därmed slutfört sitt uppdrag.

Rättshjälpsdelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med representanter för Stockholms län rörande gemensamt ordnande av rättshjälpsverksamheten för Stockholms stad och län.)

På grund av hemställan av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott, som enligt av Stockholms läns landsting år 1920 fattat beslut erhållit i uppdrag att utreda frågan om upprättande av en rättshjälpsanstalt för länet ävensom att underhandla med vederbörande myndighet i Stockholm om samarbete i nämnda hänseende, uppdrog stadskollegiet den 2 juli 1923 åt rättshjälpsanstaltens styrelse att upptaga förhandlingar i ärendet med förvaltningsutskottet. Förhandlingarna resulterade i ett förslag till avtal mellan staden och landstinget (jfr Bih. nr 55 för 1924, sid. 38), enligt vilket det inom länet förefintliga behovet av fri rättshjälps skulle tillgodoses på sådant sätt, att Stockholms stad — mot viss årlig ersättning av landstinget — åtog sig att genom sin rättshjälpsanstalt kostnadsfritt i rättsliga angelägenheter tillhandagå mindre bemedlade invånare inom Stockholms läns landstingsområde (i vilket syfte bl. a. mottagningar skulle på vissa tider anordnas å olika platser inom länet). Avtalsförslaget godkändes av landstinget år 1924 men biträdades däremot ej av Stockholms stadsfullmäktige. Frågan låg därefter nere till år 1926, då landstinget ånyo bemyndigade sitt förvaltningsutskott att upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående samarbete beträffande den fria rättshjälpen. Efter framställning från

förvaltningsutskottet beslöt stadskollegiet den 25 aug. 1927 uppdraga åt tre delegerade att med representanter för Stockholms län upptaga förhandlingar rörande gemensamt ordnande av rättshjälpsverksamheten för Stockholms stad och län. Kollegiets val av delegerade skedde samma dag.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm.:s 1:e vice ordf.; **Karlsson**, W. E., borgarråd, stadsfullm.; **Sjöström**, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott utsedda delegerade.¹⁾

Andersson, C. W. M., snickare; **Borell**, K. G. T., statsråd.

Gymnasiekommittén.

(Kommitté för utredning av vissa frågor rörande genomförandet för Stockholms vidkommande av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet.)

Då genomförandet av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet för Stockholms vidkommande förutsatte vissa åtaganden från stadens sida, hade från överståthållarämbetet infordrats yttrande, huruvida stadsfullmäktige åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor dels för det gymnasium, som enligt riksdagens beslut skulle upprättas vid Kungsholmens realskola fr. o. m. den 1 juli 1929, dels ock för det högre läroverk för flickor, som enligt samma beslut skulle upprättas i huvudstaden fr. o. m. av kungl. maj:t bestämd tidpunkt (sedermera fastställt till 1 juli 1929). Överståthållarämbetet hade därjämte infordrat stadsfullmäktiges yttrande, huruvida staden vore villig åtaga sig att åt nya elementarskolan tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor. Med hänsyn till arten och betydelsen av de frågor, som innefattades i de nämnda till stadsfullmäktige ställda remisserna, beslöt stadskollegiet den 19 jan. 1928 att för dessa frågor utredning tillsätta en kommitté av sex personer. Kollegiets val av ledamöter skedde samma dag.

Kommittén avgav ett första betänkande den 9 juni 1928, vari kommittén avstyrkte det föreslagna åtagandet i fråga om nya elementarskolan men tillstyrkte uppfyllandet av de av riksdagen förutsatta villkoren beträffande upprättandet i Stockholm av ett högre allmänt läroverk

för flickor samt utvidgning av Kungsholmens realskola (jfr Utl. nr 3 för 1929).

Kommittén har under år 1929 avgivit yttranden till stadskollegiet dels rörande överflyttning till Katarina realskola av en av högre allmänna läroverkets å Södermalm parallellavdelningar av realskolan, dels rörande föreslagen om- och tillbyggnad av högre allmänna läroverkets å Kungsholmen byggnad.

Kommitténs fortsatta arbete avser utredning angående vissa lokalfrågor.

Ledamöter.

Andersson, P., överlärare, stadsfullm.; **Hedström**, J. S., rektor; **Holmdahl**, O. S., generaldirektör¹⁾; **Larsson**, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Petterson**, Anna C., skolförståndarinna; **Öije**, E. J. V., rektor.

Av kommittén antagen sekreterare.

Smedberg, E. K. G., fil. dr.

Överståthållarämbetskommittén.

(Kommitté för utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden.)

I anledning av bl. a. en motion av herr Branting m. fl. angående uppdrag åt en kommitté att efter erforderlig utredning framlägga förslag till en stadsfullmäktiges framställning till kungl. maj:t om vidgad kommunal självstyrelse för Stockholm, i första hand genom lösande av stadens beroende under överståthållaren (M:n nr 2 för 1928), beslöt stadskollegiet den 22 nov. 1928 att tillsätta en kommitté av fem personer för utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden. Kollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Branting, G., advokat, stadsfullm.; **Johansson**, A. R., assistent, stadsfullm.; **Lindhagen**, C. A., borgmästare, stadsfullm., ordf.; **Ossbahr**, C. P., extra protokollsekreterare, stadsfullm.; **Stendahl**, O., civilingenjör, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Wilhelmsson, E. A., andre assessor.

Flottstationsdelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med 1929 års flottstationsutredning rörande Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden.)

På hemställan av 1929 års riksdag beslöt kungl. maj:t den 27 juni 1929 bemyndiga chefen

¹⁾ Ej upptagna i kalenderns personalavdelning.

¹⁾ Har sedan 1929 års ingång ej deltagit i kommitténs arbete.

Kommittéer.

för försvarsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän jämte sekreterare (»1929 års flottstationsutredning») med uppdrag att inom departementet biträda med verkställande av utredning om Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden och de ekonomiska förutsättningarna härför. I riksdagens skrivelse i ärendet framhölls, att för den händelse utredningen skulle visa, att en utflyttning av stationen från huvudstaden vore önskvärd och behöflig, denna angelägenhet måste lösas genom medverkan av Stockholms stad. Kostnaderna för en dylik utflyttning syntes visserligen kunna bestridas av de medel, som komme att inflyta vid en eventuell försäljning av stationens nuvarande område, men det syntes icke lämpligt, att kronan själv genomförde en exploatering av detta område, särskilt som åtskilliga önskemål från Stockholms stads sida därvid måste komma att göra sig gällande. Vid den ifrågasatta utredningen syntes därför framför allt böra undersökas de ekonomiska förutsättningarna för en utflyttning av flottstationen och huruvida Stockholms stad vore villig att mot övertagande av stationens nuvarande område bestrida de med utflyttningen förenade kostnaderna. På utredningsmännen skulle ankomma att med Stockholms stad inleda förhandlingar angående stadens medverkan vid en eventuell förflyttning av flottstationen från huvudstaden.

I anledning av framställning från flottstationsutredningen beslöt stadskollegiet den 10 okt. 1929 att utse två delegerade med uppdrag att såsom representanter för staden i ovanberörda hänseenden förhandla med statens utredningsmän. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag (fyllnadsval den 17 okt. 1929).

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.;
Söderlund, G., borgarråd, stadsfullm.

Av chefen för försvarsdepartementet utsedda delegerade.

(1929 års flottstationsutredning.)

Falkman, I. J., marindirektör; Hammar, H. G. E., direktör; Hansson, P. A., riksgäldsfullmäktig, ordf.; Lybeck, O. E., konteramiral.

Sekreterare i 1929 års flottstationsutredning.

Hagman, T., kapten.

Kommittén för den lägre tekniska undervisningens ordnande.

(Kommitté för utredning rörande organisationen av den lägre tekniska undervisningen i Stockholm.)

På hemställan av borgarrådet för undervisningsärenden beslöt stadskollegiet den 23

jan. 1930 att för utredning av vissa spörsmål rörande den lämpliga organisationen av den lägre tekniska undervisningen i Stockholm tillsätta en kommitté på sju personer, med uppdrag att till kollegiet inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning.

Till grund för stadskollegiets ifrågavarande beslut låg en av vederbörande borgarråd given, den 2 dec. 1929 dagtecknad promemoria, vari dels anfördes vissa skäl av pedagogisk och social art m. m., vilka talade för igångsättande av en dylik utredning, dels ock framhölls önskvärdenheten av att — med hänsyn till den brist på enhetlighet i administrativt hänseende, som rådde på detta område — en undersökning verkställdes rörande betingelserna för åstadkommande av en mera samlad och enhetlig kommunal handläggning av de frågor, som Stockholms stad har att behandla rörande de läroanstalter, som meddela dylik undervisning (främst stadens verkstads-, lärlings- och yrkesskolor, stadens högre folkskola för teknisk utbildning samt tekniska skolan).

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 23 jan. 1930.

Ledamöter.

André, K. L., kassör; Berthelius, F., civilingenjör; Engkvist, O. T., byggnadsingenjör; Hultman, G. H., överingenjör; Jacobsson, G. L., direktör; Kleman, C. F., civilingenjör, stadsfullm.; Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Pleijel, H. B. M., professor; en vakant.

Av kommittén antagen sekreterare.
Vakant.

Lokaltrafikkommissionen.

(Kommission för upprättande av plan för lokaltrafikens ordnande inom Stockholm och dess omgivningar.)

Sedan åtskilliga år tillbaka hava inom kommunalförvaltningen pågått utredningsarbeten rörande lokaltrafikens lämpliga anordnande och därmed sammanhängande spörsmål, dels inom vederbörande förvaltningsnämnder, dels genom särskilda kommittéer och kommissioner (1908 års kommunikationskommitté, 1912 års lokalbanekommission, 1912 års trafikkommitté, 1923 års trafikkommission samt statens förortsbane-kommission av år 1919), dels ock i samband med de förhandlingar rörande bangårdsfrågan, som (under åren 1911—1923) ägt rum mellan representanter för staten och staden.

På det vore önskvärt, att dessa för stadens utveckling betydelsefulla utredningsarbeten bleve fullbordade och sammanförda till en plan av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en lösning av hithörande frågor, i den mån aktuella behov det påkalla, ävensom med hänsyn därtill att ifrågavarande spörsmål berörde flera olika

grenar av stadens förvaltning och närstående företag (främst stadsplanenämnden, gatunämnden, hamnstyrelsen samt ab. Stockholms spårvägar) och därjämte vore av den natur att förhandlingar med staten av allt att döma komma att påkallas, beslöt stadskollegiet den 6 och 27 mars 1930 att anförtro ledningen av det fortsatta utredningsarbetet i fråga om upprättande av en plan för lokaltrafikens ordnande inom Stockholm och dess omgivningar åt en särskild, av kollegiet utsedd kommission, representativ för de olika synpunkter och intressen inom stadens förvaltning, som av frågan berördes. — I kommissionens utredningsuppdrag innefattas spörsmålen om förortsbanoer och deras infarter i staden samt i anslutning här till banor för inomstadstrafik oberoende av gatuplanet (tunnlar och broar) ävensom spårvägsnätets utveckling och förhållandet mellan spårvägs- och omnibustrafik m. m. Kommissionen skall angiva den ordning, i vilken planen bör genomföras, samt har att framlägga fristående förslag till de åtgärder, som finnas omedelbart erforderliga och kunna vidtagas utan föregripande av utredningen i övrigt. Under sitt arbete skall kommissionen upprätthålla nära kontakt med stads-

kollegiet, och viktigare frågor, särskilt sådana som kunna påkalla förhandlingar med statsmyndigheter, skola underställas kollegiets prövning. Kommissionen skall vidare i erforderlig omfattning samråda med de stadens förvaltningsmyndigheter, som beröras av de olika frågorna. Kommissionen har bemyndigats att antaga sekreterare ävensom för utredningsarbetet i övrigt erforderligt biträde.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommissionen ägde rum den 6 och 27 mars 1930.

Ledamöter.

Björklund, C. G., borgarråd, stadsfullm.; **Hernlund,** C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.; **Kleman,** C. F., civilingenjör, stadsfullm.; **Larsson,** Yngve G. R., borgarråd, ordf.; **Sandberg,** H. K. A., borgarråd, stadsfullm.; **Ström,** O. F., direktör, stadsfullm.; **Wallin,** J. A., transportmästare, stadsfullm.

Av kommissionen antagen sekreterare.

Ännu ej utsedd.

Kommittéer.

Institutioner för samverkan mellan Stockholms
stad och närliggande kommuner.Styrelsen för bron Värtan—Lidingö.
(Lidingöbrostyrelsen.)

Postadress: Stockholm 19; t. (6) 75451; broförvaltnings verkst. ledamot (se nedan) t. (1) 16345.

Stockholms stadsfullmäktige och dåv. Lidingö köpings kommunalfullmäktige godkände den 16 okt., resp. 6 nov. 1916 ett förslag till avtal mellan staden och köpingen om anläggande av en fast bro över Lilla Värtan mellan Ropsten och Lidingön i stället för den förutvarande flottbron. Broanläggningen skulle anordnas såsom ett särskilt, från vardera kommunens förvaltning i övrigt skilt ekonomiskt företag, och bron skulle vara de båda kommunernas gemensamma tillhörighet.

Kostnaderna för broanläggningen, vilka hava uppgått till ca 10,6 milj. kr., hava bestridits upp av Stockholms stad upplånade medel. Till amortering och förräntning av dessa lånemedel skola i första hand användas den del av broanläggningens inkomster, som ej erfordras för brons underhåll och drift. Ansvaret för lånemedlens amortering och förräntning, i den mån broinkomsterna ej räcka till, är jämlikt 1916 års avtal jämte senare träffade tilläggsavtal lika fördelat mellan båda parterna upp till ett belopp av 4,5 milj. kr., under det att ansvaret för amortering och förräntning av överskjutande lånebelopp åvilar endast Lidingö. Till amorteringen av sistnämnda lånebelopp hava vissa större markägare å Lidingö förbundit sig att bidra med en avgift av 4 % av köpeskillingen vid gjorda försäljningar (under 30 år från brons öppnande), dock högst 5 milj. kr. Den nya bron, vars utförande ombesörjdes av en gemensamt tillsatt brostyrelse (jfr nedan), invigdes den 20 maj 1925.

Broanläggningens drift är anförtrödd åt en brostyrelse, bestående av en ordförande, utsedd av kungl. maj:t, samt tolv ledamöter, valda för fyra år, hälften av Stockholms stadsfullmäktige och hälften av Lidingö stadsfullmäktige. Från vardera kommunen utses fyra suppleanter. Borgarrådet för drätselärenden i Stockholms stadskollegium äger närvara vid styrelsens sammanträden.

Den omedelbara verkställigheten av brostyrelsens beslut och det närmaste inscendet över

anläggningens drift utövas av en särskild broförvaltning, bestående av en ordförande och en representant för vardera kommunen.

Brostyrelsens förvaltning och räkenskaper granskas årligen av två revisorer, av vilka vardera kommunen senast i december månad utser en jämte suppleant för denne att vara revisor under det därpå följande året.

Senaste val till styrelsen (för åren 1929—1932) förrättades av Stockholms stadsfullmäktige den 3 dec. 1928 och av Lidingö stadsfullmäktige den 17 dec. 1928. Stockholms stadsfullmäktiges senaste val av revisor ägde rum den 2 dec. 1929.

Författningar. Avtal mellan Stockholms stad och Lidingö [köping] om utförande av en broanläggning över Lilla Värtan mellan Ropsten och Lidingön samt om dess förvaltning, godkänt av Stockholms stadsfullmäktige den 16 okt. och av Lidingö kommunalfullmäktige den 6 nov. 1916, med tillägg och ändringar den 15 (3) okt. 1917, 17 (20) okt. 1921, 30 juni (22 sept.) 1924, 19 okt. (21 sept.) 1925 och 25 april 1927 (20 dec. 1926 och 28 mars 1927). Instruktion för Lidingöbroförvaltningen, antagen av Lidingöbrostyrelsen den 16 mars 1926, med tillägg den 30 mars 1928. Instruktioner för viss personal vid Lidingöbron, fastställda av Lidingöbroförvaltningen den 22 mars och 6 maj 1926. Taxa för trafik över och genom Lidingöbron (för tiden intill utgången av år 1932), fastställd av kungl. maj:t den 30 jan. 1925 och 27 april 1928.

Ordförande

(utsedd av kungl. maj:t).

Malm, C. G. O., generaldirektör.

Av Stockholms stadsfullmäktige
utsedda ledamöter.

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.; Gustafson, H. J., journalist, stadsfullm.; Hasselquist, N., fastighetsdirektör; Johansson, A. R., assistent, stadsfullm.; Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör; Vinberg, S. W., hamndirektör.

Suppleanter: Arneberg, G. E., järnvägstjänsteman, stadsfullm.; Aronsson, G. A., kontorist; Karlsson, G. V., stationsbiträde, stadsfullm.; Mossberg, K. W. R., civilingenjör, stadsfullm.